

Секція: 3. Структурні трансформації фінансових процесів в умовах глобалізації.

Богатирьова Є. М.

аспірант кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

АКЦИЗНЕ ОПОДАТКУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Угодою про Асоціацію, що була підписана між Україною та Європейським Союзом в 2014 році, передбачається трансформація податкового законодавства до вимог Співтовариства, в тому числі з питань акцизного оподаткування.

Ставки акцизного податку в країнах ЄС на алкогольну продукцію та тютюнові вироби значно перевищують їх розмір в Україні. Так, мінімальний розмір акцизу за специфічною ставкою у країнах ЄС на тютюнові вироби складає 90 Євро за 1000 сигарет при розмірі в Україні 304,11 грн. за 1000 шт.

В таблиці 1 представлено зміну середніх ставок на тютюнові вироби (сигарети) в окремих країнах – нових членах ЄС.

За період 2004-2015 роки середня специфічна ставка акцизного податку на сигарети в Польщі збільшилася з 27 до 98 Євро за тисячу сигарет, а саме на 71 Євро; в Словаччині з 39 до 94 Євро за тисячу сигарет, а саме на 55 Євро; в Латвії з 12 до 79 Євро за тисячу сигарет, а саме на 67 Євро; в Болгарії з 20 до 79 Євро за тисячу сигарет, а саме на 59 Євро. В Україні ж за цей період середня ставка акцизного податку на сигарети підвищилася з 8 до 227 грн., тобто збільшення відбулося лише на 219 грн.

Таке суттєве підвищення ставок акцизів на сигарети в країнах – нових членах ЄС призвело до значного збільшення надходжень в бюджет від акцизів на тютюнові вироби при зменшенні споживання сигарет в цих країнах.

Таблиця 1

Динаміка середніх специфічних ставок акцизного податку на сигарети в окремих країнах ЄС та Україні за період 2004-2015 роки

Показники	Середня ставка акцизного податку на сигарети, Євро за 1000 сигарет				Середня ставка акцизного податку на сигарети, гривень за 1000 сигарет
	Польща	Словаччина	Латвія	Болгарія	Україна
2004	27	39	12	20	8
2005	33	40	14	19	8
2006	43	52	16	37	8
2007	45	50	23	35	9
2008	54	60	45	41	15
2009	64	78	68	51	35
2010	64	78	69	76	65
2011	77	86	72	77	70
2012	75	83	76	77	80
2013	87	91	80	79	118
2014	93	93	83	79	141
2015	98	94	79	79	227
Відхилення 2015 року до 2004 року (+/-)	71	55	67	59	219

[складено автором за даними[1;2; 3].

Крім того рівень нелегального споживання цих товарів не було суттєво збільшено. Підтвердженням цього є зменшення споживання сигарет за період 2007-2014 роки в Болгарії на 6,21 млрд. сигарет (при цьому обсяг контрабандного та контрафактного споживання за цей же період збільшився лише на 0,31 млрд. сигарет), в Латвії на 1,66 млрд. сигарет (при цьому обсяг контрабандного та контрафактного споживання за цей же період збільшився на 1,66 млрд. сигарет), в Польщі на 25,08 млрд. сигарет (при цьому обсяг контрабандного та контрафактного споживання сигарет за цей же період збільшився на 1,45 млрд. сигарет), а в Словаччині на 1,12 млрд. сигарет (при зменшенні контрабандного та контрафактного споживання сигарет на 0,07 млрд. сигарет)[4].

Однак варто відзначити, що підвищення ставок в цих країнах відбулося поступово. Так, Польща та Болгарія збільшували ставки акцизного збору на

сигарети на протязі 15 років, Словаччина збільшувала акцизні ставки на протязі 14 років, а Латвія – 12 років[5]. Середньорічний приріст ставок акцизного збору для тютюнових виробів за аналізовані 11 років (період 2005-2015 роки) дорівнював у Польщі 12,9 %, у Словаччині 9 %, у Латвії 23,9 %, а в Болгарії 17,2 %.

Порівняння ставок акцизного податку на пиво та іншу алкогольну продукцію представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняння мінімальних ставок акцизного податку в країнах ЄС та ставок акцизного податку в Україні на пиво та інші алкогольні напої в 2015 році

Ставки акцизного податку в Україні		Мінімальні ставки акцизного податку в країнах ЄС	
Номенклатурна назва підакцизного товару	Ставка (Євро)	Номенклатурна назва підакцизного товару	Ставка (грн.)
Пиво	1,87 Євро за 100 літр 1 % спирту	Пиво із солоду	1,24 грн. за 1 літр
Чистий алкоголь	550 Євро за 1 гектолітр (100 л 1 % спирту)	Алкогольні напої, одержані шляхом перегонки, денатуровані будь-якої концентрації	70,53 грн. за 1 літр 100% спирту
Вино газоване та негазоване	0 Євро	Вина виноградні натуральні	0,01 грн. за 1 літр
		Вина натуральні з додаванням спирту та міцні	3,58 грн. за 1 літр
		Вина ігристі, газовані	5,20 грн. за 1 літр
Проміжні продукти (портвейн, херес, сидр)	45 Євро	Сидр, перрі (без додаванням спирту)	0,63 грн. за 1 літр
		Сидр, перрі з додаванням спирту	70,53 грн. за 1 літр 100% спирту

Складено за даними[3; 6].

Як видно з таблиці, в Україні ставки акцизного податку значно нижчі ніж в країнах ЄС, крім того не узгоджена термінологія щодо видів алкогольних виробів, що підлягають акцизному оподаткуванню.

Таким чином, ставки акцизного податку в Україні варто підвищувати до рівня ЄС, однак робити це слід поступово, щоб не спровокувати збільшення

нелегального споживання підакцизних товарів. Тому вважаємо за доцільне керуватися строками збільшення ставки та темпами її приросту, що були застосовані в розглянутих європейських країнах. Крім того, варто відзначити, що для окремих країн-членів ЄС встановлює додатковий період досягнення мінімальної акцизної ставки (наприклад, для Болгарії та Латвії). Це також варто враховувати, оскільки для України при сьогоднішньому курсі національної валюти до Євро досягнення рівня мінімальної ставки акцизних податків ЄС можливе або за рахунок збільшення строків щодо збільшення ставки в порівнянні з країнами ЄС, або за рахунок встановлення значно вищих темпів їх щорічного приросту. Вважаємо, що для України є більш прийнятний варіант з наближення ставок акцизного податку до рівня ЄС за середніми строками та темпами їх приросту як в розглянутих країнах, а ніж повне досягнення рівня ставок акцизного податку при значно більших темпах їх приросту та суттєвому скороченні строків такого зростання.

Література:

1. Красовский К. Антитабачная политика ЕС: каких акцизов ждать Украине / К. Красовский // Європейська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/experts/2015/08/13/7036845/>
2. Закон України «Про ставки акцизного збору та тютюнові вироби» № 30/96-ВР від 6 лютого 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/30/96-вр/ed20040101>
3. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 2 лютого 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. ProjectSUN: Astudyoftheillicitcigarettemarket, 2013[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.imperial-tobacco.com/assets/files/cms/Project_SUN_2013_results.pdf; ProjectSUN: Astudyoftheillicitcigarettemarket, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kpmg.co.uk/creategraphics/2015/06_2015/CRT026736/index.html

5. Непряхина Н. Табачный путь в Европу / Н. Непряхина, Ю. Дощатов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://apostrophe.com.ua/article/economy/regulatory-policy/2014-10-01/tabachnyi-put-v-evropu/479>
6. Exciseduties - Alcoholicbeverages [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/excise_duties/alcoholic_beverages/alcoholic_beverages/index_en.htm